

Ketvirtas skyrius, kuriame sužinosime, kas saugo mauduolius

Kitą dieną broliukas ir sesutė nuskuodė prie upės. Želektys ten jau laukė. Trijulė susėdo ant žolės ir ilgai žiūrėjo į tekantį vandenį.

– Upelė bėga, skuba kaip gyva, – šypsojosi Jorė.

– Aišku, gyva. Įdomiausia, kad upėse vanduo daugelį metų teka ir niekada neišsenka, – svarstė Joris.

– Upės yra žemės kraujas, – prabilo žaltys. – Jas globoja dievybė Upinis. O kiekviename ežere gyvena ežero dvasia – Ežerinis, kurį žmonės ir Vandeniniu vadindavo. Vandenių dvasios rūpinasi ne tik žuvimis, vėžiais ir kitais vandens gyventojais, bet ir mauduoliais.

– Želekty, ar tik nepamiršai undinių?! – sušuko Jorė.

– Taip, senovėje būta ir undinių, kurias dar vadino vandenėmis arba nėrovėmis.

– Visi žino legendą apie jūros deivę Jūratę ir žveją Kastytį.

– Undinės gyvena ne tik jūroje, bet ir upėse bei ežeruose. Žmonės pasakoja, kad kadaise Nemune ties Plokščiais, Šakių rajone, žvejai užmetę tinklą ištraukė nei žuvį, nei žmogų. Tai buvo undinė – atrodė kaip graži mergina, bet vietoje kojų turėjo žuvies uodegą. Žvejai ją parvežė namo, padarė didelę statinę ir įleido į vandenį. Vandenių atvežė iš Nemuno ir keisdavo kas antrą dieną. Žmonės iš viso krašto plūdo pažiūrėti nėrovės. Kai prisirinkdavo daug smalsuolių, ji užsileisdavo ant veido savo ilgus geltonus plaukus ir graudžiai verkda-

vo. Nebijoję tik žvejo, kuris ją sugavo, žmonos. Kartais, kai būdavo gražus oras, vandenų mergelė dainuodavo. Turėjo labai gražų balsą, kokio neturi nė vienas žmogus, bet dainos žodžių niekas nesuprato. Kai jau niekas nėjo į ją žiūrėti, undinę paleido atgal į Nemuną. O dabar pulkime į šlapią Upinio glėbį!

Kol trijulė maudėsi, plaukiojo ir nardė, per pievą upės link brido šviesiaplaukis jaunuolis žaliais drabužiais, su rugių varpų vainiku ant galvos.

– Čia juk Patrimpas, – nudžiugo žaltys. – Tai jis prieš daugelį šimtmečių buvo garbinamas svarbiausioje šventvietėje – Rikojote, vadintoje ir Ramove. Ten augo galingas ąžuolas, žiemą vasarą žaliuojantis. ąžuole stovėjo Patrimpo ir dar dviejų galingiausių dievų Perkūno ir Patulo statulos. Rikojote gyveno vyriausiasis žynys Krivių Krivaitis su vaidilomis ir vaidilėmis. Senovėje taip vadino šventikus. Garbinti dievų iš visų kraštų į Ramovę susirinkdavo ne tik prūsų, bet ir lietuvių, žemaičių, kuršių. Patrimpo atvaizdas išliko ir senovinėje Prūsijos įkūrėjo ir valdovo Vaidevučio vėliavoje, kur jis pavaizduotas taip pat su Perkūnu ir Patulu. Eime su juo pasisveikinti.

– Susipažinkime, – šypsodamasis ištiesė ranką dievaitis. – Esu Patrimpas, ne tik upių ir šaltinių, bet ir javų, vaisių, gausos dievas. Juk be vandens niekas neužaugtų. Bet ir žemė man artima. O ji tampa vaisinga pavasarį – tuomet turiu ypač daug darbo. Senoviniuose metraščiuose rašoma, kad žmonės mane vadino Natrimpu, Trimpu, Jore.

– Aš – irgi Jorė!

– O aš – Joris.

– Malonu susipažinti. Man patinka, kad žmonės pavadinami dievų vardais, – linksmai kalbėjo žydraakis. – Ar žinote, vaikai, ką daryti, kad galėtumėt drąsiai maudytis?

– Išmokti plaukti. Aš jau moku, – pasigyrė Jorė.

– Neplaukti toli nuo kranto, ypač jei nėra suaugusiųjų. Arba gelbėtojų, – antrino Joris.

– Teisingai, bet neprošal ir vandens dvasių globos paprašyti. Ypač kai pirmą kartą per metus maudotės arba plaukiojate nepažįstamame ežere ar upėje. Įbridę rieškučiomis pasemkite vandens, suvilgykite kaktą, veidą ir krūtinę sakdami: *Vandenėli, saugok mane.*

Tuomet tikrai bus ramiau. O upės ar šaltiniai, tekantys prieš saulę – iš vakarų į rytus, turi ypatingų gydomųjų galių, ypač nuo akių ir odos ligų. Maudytis ir praustis juose geriausia per Velykas ir Jonines, kurias senovėje vadino Rasomis arba Kupolėmis, prieš patekiant saulei. Trumpiausių metų naktį ne tik visi vandenys, bet ir rasa ant žolynų tampa stebuklinga – teikia sveikatą ir grožį. O šaltinio vandenį dažnai geriate? – paklausė Patrimpas.

– Taip, gyvename netoli šaltinio, iš kurio dažnai parsivežame šalto, gaivaus vandens.

– Šaltinio vanduo – pats vertingiausias, nes tyriausias ir švariausias. Kuo dažniau jį gerkite ir veidelius prauskite, – patarė Patrimpas ir pamojavęs nubrido per pievą.

– O aš jums paseksiu istoriją apie Vandeninį, – prakalbo žaltys.

Trys kirviai. Kirto medkirtys paupy medžius. Staiga kirvis nusmuko nuo kirvakočio ir pliumptelėjo į upę. Sėdi bėdulis ant kranto ir verkia – tuo kirviu jis duoną pelnėsi. Vandeninis išgirdo, pasigailėjo žmogaus – išnešė jam iš upės auksinį kirvį ir klausia:

– Ar šitas kirvis tavo?

– Ne mano, – atsakė žmogus.

Vandeninis niurktelėjo į dugną, atnešė sidabrinį kirvį ir klausia:

– Gal šitas tavo?

– Ne mano.

Vandeninis trečiąkart panėrė ir išnešė geležinį kirvį.

– Šitas mano.

Vandeninis atidavė žmogui visus tris kirvius už jo teisingumą.

Sužinojęs, kas tam medkirčiui nutiko, jo kaimynas tuoj nulėkė prie upės, įmetė savo kirvį į vandenį ir verkia. Vandeninis išnešė jam auksinį kirvį ir klausia:

– Ar šitas tavo kirvis?

– Mano.

Vandeninis suprato, kad meluoja, ir nedavė jam nė vieno kirvio.

